

Ny udenlandsk Literatur.

Neumann-Spallart, Uebersichten der Weltwirthschaft. Jahrgang 1881—82 (mit vielen auch das Jahr 1883 umfassenden Nachweisen). Stuttgart, Verlag von Julius Maier. 1884 (487 S., Pris: 10 M.).

Fra Aargang til Aargang voxer disse Oversigters Omfang; Tilvæksten fra Aargangen 1880 til denne for faa Maaneder siden udkomne Aargang 1881—82 udgjør rigelig hundrede Sider. Den kvantitative Fremgang er saaledes betydelig; men dermed følger ogsaa den kvalitative. Haandbogens fortræffelige Egenskaber ere nu saa almindelig bekendte og anerkjendte, at en anbefaling ikke mere er nødvendig; det vil være nok at nævne, at en ny Udgave er udkommen. Tilvæksten denne Gang skyldes dels Optagelsen af to ny Afsnit (om Vin og om Øl), dels og navnlig en udførligere Behandling af de Afsnit, der allerede i forrige Udgave vare komne frem.

Dr. Georg Ratzinger, Geschichte der kirchlichen Armenpflege. Gekrönte Preisschrift. Zweite, umgearbeitete Auflage. Freiburg in Breisgau, Herdersche Verlagshdl. 1884 (616 S.; Pris 8 M.).

Første Oplag af dette af Universitetet i München kronede Prisskrift udkom allerede i 1868; det foreliggende

andet Oplag er imidlertid blevet saaledes omarbejdet, at det omtrent kan betragtes som et nyt Værk. Forf., en anset katholsk Socialpolitiker, skriver bl. A. Følgende:

»I Spidsen for Værket har jeg stillet den Sætning, at Fattigdommens Historie tillige er det menneskelige Erhvervs-livs Historie. Fattigdommen lader sig ikke betragte fra nogen Isolerskammel af; den er ingen isoleret Fremtoning, men Resultatet af den sociale Ordning, de økonomiske Tilstande og de herskende religiøs-moralske Principer i Erhvervs-livet. Kirken har indvirket bestemmende og forbedrende paa alle disse Forhold; den har ikke blot fuldstændig omdannet de religiøs-moralske Anskuelse og dermed det sociale Liv; men den har ogsaa væsentlig befordret det økonomiske Fremskridt og saaledes bidraget til Fattigdommens Formindskelse. Skjønt Fremstillingen af denne Side af den kirkelige Virksomhed ikke fordres af Themaet, vilde jeg dog ikke ganske ignorere den. Forstørstedelen kunde jeg henvise til mit for tre Aar siden udgivne Værk «Die Volkswirtschaft in ihren sittlichen Grundlagen», der behandler de kristelige Idées Indflydelse paa Omdannelsen af det hele sociale og økonomiske Liv. Men saavidt de socialpolitiske Forhold indvirkede paa Fattigplejens ydre Organisation, ere de udførligt behandlede i dette andet Oplag. Vexelvirkningen mellem Socialpolitiken og Fattigvæsnets Organisation har jeg helliget en indgaaende Behandling. Den opmærksomme Læser vil se mange Kjendsgjæringer belyste fra ny Synspunkter.»

«Fattigplejens Krav bestredes i de tre første Aarhundreder udelukkende ved Oblationer og Kollekte ved Gudstjenesten. Fra Constantins Tid af kom dertil Indtægten af store Grundbesiddelser. I de kristelig-germaniske Riger med overvejende Naturaløkonomi bestemtes Tienden for Fattigplejen. Da Velstanden steg og Rigdommen forøgedes navnlig i Byerne, opstod Stiftelserne, der dels tilsigtede at give Naturalydelse for alle Tilfælde af Nød, dels gav Ophold og Forplejning i Hospitaler. Stiftelserne vare saa talrige, at de i Forbindelse med de frivillige Gaver, som de Troende nedlagde i

Offerblokkene ved Gudstjenesten, slog til indtil Udgangen af Middelalderen. Trods Reformationens Hærgninger og Sækularisationens Ødelæggelse, tære mange Byer endnu paa Resterne af middelalderlige Stiftelser. Efter Reformationen skjød Havesygen op i store Samfundslag. I Stedet for Almisserne traadte i mange Lande Fattigskatten; Fattigplejen maatte vige for en simpel Understøttelse. Hvor der paa den ene Side bestaar en Tvangsplicht til at underholde de Forarmede, og paa den anden Side et juridisk Krav paa Understøttelse, kan der i Grunden ikke være Tale om Fattigpleje, men kun om et af Staten indrettet Fattigunderstøttelsesvæsen. Den materielle Ydelse er her Alt. Statens Fattigvæsen kan ikke gjøre noget for den aandelige og moralske Hævelse, for Udviklingen til økonomisk Selvstændighed, for den personlige Pleje af de Hjælpeløse, da det kun raader over Fattigskattens Penge og over lønnede Organer, der efter Lovens Bogstav indrømme eller afslaa Understøttelsen. Fra Begrebet Fattigpleje er den frivillige Gave (Almisse) og den frivillige personlige Hjælp uadskillelig. Begge Dele gav kun den kirkelige Fattigpleje, saa at Fattigplejens Historie overhovedet falder sammen med den kirkelige Fattigplejes Historie«.

Men »den kirkelige Fattigpleje« betyder i Forf.s Mund kun den katholske Kirkes. »Forsaavidt Luther og Reformatorerne udtalte mærkeligere Grundsætningerne med Hensyn til Fattigplejen og formulerede dem i Kirkeordningen, gjentog og bekræftede de blot gamle katholske Lærdomme, der ganske vist ofte var blevne tilsidesatte i Praxis. Paa den anden Side havde den theoretiske Benægtelse af gode Gjerningers Fortjenstlighed og den praktiske Tilsidesættelse af de fromme Stiftelsers Ejendom de misligste Fremtoninger i Folkets sociale og økonomiske Liv til Følge. Havesyge og Haardhed skjød op, Mildhed og Barmhjertighed svandt bort.« »Den protestantiske Kirkeordning førte tidligere eller senere til, at den kirkelige Fattigpleje forsvandt, og at de politiske Kommuners Understøttelsesvæsen, der

maatte opkræve Bidragene under Form af Skat, traadte i Stedet derfor.«

Forf. har ikke blot villet skildre den ydre Organisation af den kirkelige Fattigplejes historiske Former og dens Sammenhæng med den sociale og økonomiske Udvikling; han har ogsaa villet skildre Betydningen af den kristelige Charitas, og hvad den har udrettet, hvortil den hellige Skrift, Kirkefædrenes Skrifter, Conciliernes og Synodernes Beslutninger, Helgenernes Liv etc. gav Materialet.

Værkets første Del omhandler den kristelige Oldtid (den apostoliske Tidsalder, Forfølgelsernes Tidsalder og Patristikens Tidsalder; S. 25—187); — anden Del Middelalderen (Karolingerne Tidsalder, Tiden fra Karolingerne til Hohenstaufferne, Tiden fra Stauferne til Reformationen; S. 188—431); — tredje Del, den nyere Tid (den kirkelige Fattigpleje fra Reformationen til Nutiden, Nutid og Fremtid; S. 432—597; — den nyere Tid er saaledes bleven temmelig knapt behandlet).

Dr. Carl Bittmann, zur Entwicklung der deutschen Rübenzuckerindustrie. Hildesheim, Gerstenberg'sche Buchhandlung 1884. (146 S.; Pris M. 1,80).

Væsentlig af teknisk Indhold.

Dr. H. Boehnke-Reich, der Kaffee in seinen Beziehungen zum Leben... Zweite Aufl. Berlin, Verl. v. Fr. Thiel. 1885 (224 S.)

Et ubetydeligt, men ikke uinteressant, populært »Festschrift til Kaffens tohundredaarige Jubilæum i Østerrig og Tyskland«. Notitser om Kaffens Historie, Kaffeavl, Kaffens Kemi, Surrogater, Forfalskninger etc.

Henry George, framåtskridandet och fattigdomen... Öfversatt från engelska originalets tjungofjerde upplagan af C. Löfving och H. Vennerström. Upsala, W. Schultz, 1884 (Pris 4 Kr.)